

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس
دوره کارشناسی ارشد اندیشه سیاسی در اسلام

گروه علوم انسانی

مصوب سیصد و هفتاد و هشتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی
مورخ ۱۳۷۸/۵/۳

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد اندیشه سیاسی در اسلام

کمیته تخصصی:

گرایش:

کد رشته:

گروه: علوم انسانی

رشته: اندیشه سیاسی در اسلام

دوره: کارشناسی ارشد

شورای عالی برنامه‌ریزی در سیصد و هفتاد و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۷۸/۵/۳ براساس طرح دوره کارشناسی ارشد اندیشه سیاسی در اسلام که توسط گروه علوم انسانی تهیه شده و به تأیید رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده، و مقرر می‌دارد:

ماده ۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد اندیشه سیاسی در اسلام از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم‌الاجرا است.
الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره می‌شوند.
ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و براساس قوانین، تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه‌ریزی می‌باشند.
ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) این برنامه از تاریخ ۱۳۷۸/۵/۳ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم‌الاجرا است.

ماده ۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد رشته اندیشه سیاسی در اسلام در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ می‌شود.

رأی صادره سیصد و هفتاد و هشتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی
مورخ ۱۳۷۸/۵/۳
در خصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد اندیشه سیاسی در اسلام

۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد اندیشه سیاسی در اسلام که از طرف
گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.

۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است

رأی صادره سیصد و هفتاد و هشتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۸/۵/۳ در مورد:
برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد رشته اندیشه سیاسی در اسلام صحیح است، به مورد اجرا
گذاشته شود.

دکتر مصطفی معین

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

دکتر علی شریعتمداری
رئیس گروه علوم انسانی

رونوشت: به معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمایید.

دکتر سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

فصل اوّل

مشخصات کلی برنامه

بسمه تعالی

مشخصات دوره کارشناسی ارشد اندیشه سیاسی در اسلام

مقدمه:

با توجه به نقش عمیق و گسترده اندیشه سیاسی و شعب فرعی آن چون فلسفه سیاسی و ... در فرهنگ و تمدن اسلامی و تاثیر عظیمی که در رشد و هدایت جامعه به سوی کمال و خیر برین و تنظیم و به سامان آوردن امور جامعه و فرد دارد و به ویژه با توجه به نقش سیاسی حضرت امام خمینی (س) رهبر کبیر انقلاب اسلامی در گرایش عظیم مردمی به امور سیاسی حکومت اسلامی و رهایی از استبداد داخلی و سلطه بیگانگان و ایجاد نظام جمهوری اسلامی در ایران و نیز با توجه به ضرورت شناخت از اندیشه‌های سیاسی در اسلام به ویژه در کتاب و سنت و اندیشه فلاسفه و اندیشمندان و فقهای اسلامی به منظور کمک به رفع نیازهای پژوهش و تحقیقاتی کشور و تربیت نیروی انسانی محقق و کارآمد در این زمینه دوره کارشناسی ارشد رشته اندیشه سیاسی در اسلام با اهداف زیر و بر اساس همین برنامه و با رعایت مقررات وزارت فرهنگ و آموزش عالی در خصوص دانشگاهها و مراکز عالی آموزش و پژوهش تأسیس می‌شود.

۱- اهداف:

- ۱- شناخت اندیشه و سیره سیاسی پیامبر (ص)، اهل بیت معصومین و بزرگان اندیشمندان جهان اسلام.
- ۲- شناخت اندیشه و سیره سیاسی امام خمینی (س).
- ۳- انجام تحقیقات بنیادی، نظری و نیز کاربردی در زمینه اندیشه‌های سیاسی در اسلام، سیاست، حکومت اسلامی و به ویژه سیاست و اندیشه‌های سیاسی امام خمینی (س).
- ۴- کمک به توسعه اندیشه‌های سیاسی و نظریه‌های حکومتی اسلام.
- ۵- تربیت محقق در این رشته تحصیلی و نیز تربیت افراد متخصص و اعضای هیئت علمی دانشگاهها و مراکز آموزش عالی در این رشته.
- ۶- توسعه و ارتقاء آگاهیهای جامعه در زمینه سیاست، فلسفه سیاسی، اندیشه سیاسی و حکمت عملی در اسلام.

۲- طراحی دوره و شکل نظام:

ضوابط آموزش دوره کارشناسی ارشد بر اساس آیین نامه‌های مصوب وزارت فرهنگ و آموزش عالی می‌باشد.

شرایط ورود به دوره کارشناسی ارشد رشته اندیشه سیاسی در اسلام:

- داشتن حداقل گواهینامه لیسانس از دانشگاهها و مراکز آموزش عالی داخل و خارج کشور که مورد تأیید وزارت و فرهنگ و آموزش عالی می‌باشند.
- عدم اشتغال به تحصیل در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی.
- در صورتی که داوطلب شاغل در دستگاههای دولتی باشد:
- ارائه گواهی از سازمان متبوع با مأموریت آموزش داوطلب به طور تمام وقت در پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی.
- گذراندن دروس کمبود و پیش‌نیاز برای داوطلبانی که رشته تحصیلی دوره کارشناسی آنها متناسب با «رشته علوم سیاسی» نباشد - تعداد این واحدها تا سقف ۲۴ واحد و به تشخیص گروه اندیشه سیاسی در اسلام - از سوی دروس اعلام شده در همین برنامه - خواهد بود.
- موفقیت در امتحان ورودی و مصاحبه شفاهی.

مواد امتحانی

ضرایب

- ۴ - اندیشه سیاسی در اسلام و ایران
- ۳ - اندیشه سیاسی در غرب
- ۳ - مبانی علم سیاست و روش تحقیق در علم سیاست
- ۲ - ترجمه متون، یکی از زبانهای انگلیسی، آلمانی یا فرانسه
- ۲ - ترجمه متون زبان عربی

۳- برنامه درسی دوره:

برنامه دوره کارشناسی ارشد رشته اندیشه سیاسی در اسلام ۳۲ واحد به شرح ذیل است:

- الف: دروس پایه ۶ واحد (به شرح ضمیمه)
- ب: دروس اختصاصی ۱۴ واحد
- ج: دروس اختیاری ۸ واحد (که دانشجوی موظف به اخذ ۴ واحد (۲ درس) می‌باشد)
- د: پایان نامه ۸ واحد

پایان نامه:

موضوعات پایان نامه‌ها ترجیحاً در ارتباط با بررسی ابعاد گوناگون اندیشه سیاسی امام خمینی (س) و یا مقایسه و تطبیق آراء ایشان با آراء سایر فلاسفه، فقها و اندیشمندان و نیز سایر موضوعات مربوط به سیاست و حکومت در اسلام.

۴- نقش و کارایی:

فارغ التحصیلان این دوره با توانایی و تخصصی که در اندیشه سیاسی در اسلام به دست می‌آورند می‌توانند در زمینه امور پژوهش و آموزش دستگاهها و مؤسسات ذینفع نقش مؤثری را ایفا نموده و به تدریج با کسب آمادگی حضور در مراکز مختلف آموزشی و پژوهشی داخل و خارج کشور در ترویج معارف اسلامی و مبانی نظری انقلاب اسلامی و اندیشه‌های سیاسی در جهان اسلام و به ویژه آراء و افکار امام خمینی (س) و تربیت محقق از طریق تدریس در دانشگاهها و همکاری در مؤسسات فرهنگی انجام وظیفه کنند.

۵- ضرورت:

با توجه به نقش اندیشه‌های سیاسی در تاریخ اسلام و به ویژه در انقلاب اسلامی ایران در زمینه دمیدن روح آگاهی انقلابی در اقدار جامعه و تربیت افراد انسانی و نیز با توجه به نقش عظیم حضرت امام خمینی (س) در طرح اندیشه سیاسی و حکومت ولایت فقیه به منظور توسعه معارف والای اسلامی در حوزه اندیشه سیاسی (فلسفه سیاسی، کلام سیاسی، فقه سیاسی و ...) و تبیین دیدگاههای سیاسی، آراء و افکار انقلابی و اصول عملی سیاست امام خمینی (س) و تلاش برای پر کردن خلاءهای موجود در عرصه مذکور جهت پاسخگویی به نیازهای جامعه اسلامی در پیوند با آراء امام خمینی (س) به زبان روز و در عرصه جهانی و ضرورت گسترش و توسعه آن و نیز تربیت محققان برجسته در این راستا، آموزش و پژوهش این رشته از اهمیت والایی برخوردار است.

۶- نکات مهم:

- ۱- دانشجویان موظف هستند برای هر درس یک کار پژوهشی بعنوان تکلیف درسی ارائه نمایند.
- ۲- دانشجویان باید در یکی از زبانهای خارجی دارای تخصص لازم (توانایی استفاده از متون) را داشته باشند.
- ۳- پژوهشکده امکانات لازم را برای ارتقای دانشجویان در تسلط بر زبان خارجی فراهم خواهد کرد.

الف: دروس پیشنهادی و کمبود*:

کد درس	نام درس	تعداد			ملاحظات
		واحد	جمع	ساعت	
					عملی
۱	مبانی علم سیاست	۳	۵۱	۵۱	
۲	کلیات حقوق اساسی و تحلیل قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۲	۳۴	۳۴	
۳	جامعه‌شناسی سیاسی	۲	۳۴	۳۴	
۴	مبانی اندیشه سیاسی در اسلام	۲	۳۴	۳۴	
۵	روش تحقیق در علوم سیاسی	۲	۳۴	۳۴	
۶	نظام سیاسی و دولت در اسلام	۳	۵۱	۵۱	
۷	جنبش‌های اسلامی معاصر	۲	۳۴	۳۴	
۸	اخلاق اسلامی	۲	۳۴	۳۴	
۹	کلیات فقه و اصول	۲	۳۴	۳۴	
۱۰	مبانی و کلیات فلسفه	۲	۳۴	۳۴	
۱۱	فلسفه اخلاق	۲	۳۴	۳۴	
	جمع		۲۴		

*: دروس پیشنهادی و کمبود تا ۲۴ واحد به تشخیص گروه.

■ نحوه اخذ دروس پیشنهادی برای دانشجویان پذیرفته شده در این رشته براساس رشته تحصیلی دوره کارشناسی دانشجویان و نمره قبولی وی در همان درس درکنکور و مصاحبه می باشد. بنابراین دانشجویان براساس دروس - گذرانده در دوره کارشناسی و نمره آن درس درکنکور و مصاحبه در صورتی موظف به اخذ این دروس خواهند بود که اولاً آنها را در دوران کارشناسی نگذرانده باشد و ثانیاً "معدل متوسط هر یک از آن دروس درکنکور و مصاحبه کمتر از ۱۵ (پانزده) باشد.

ب: دروس پایه:

ملاحظات	ساعت			تعداد		نام درس	کد درس
	عملی	نظری	جمع	واحد			
		۳۴	۳۴	۲		شناخت اندیشه‌های سیاسی	۱
		۳۴	۳۴	۲		مباحث نقلی اندیشه سیاسی در اسلام	۲
		۳۴	۳۴	۲		مباحث عقلی اندیشه سیاسی در اسلام	۳
				۶		جمع	

ج: دروس اختصاصی:

کد درس	نام درس	تعداد			ملاحظات
		واحد	جمع	ساعت	
				نظری	عملی
۱	اندیشه سیاسی در ایران قبل از اسلام و شرق باستان	۲	۳۴	۳۴	
۲	اندیشه سیاسی در اسلام (الف)	۲	۳۴	۳۴	
۳	اندیشه سیاسی در اسلام (ب)	۲	۳۴	۳۴	
۴	اندیشه سیاسی در اسلام معاصر	۲	۳۴	۳۴	
۵	بررسی آثار و اندیشه سیاسی امام خمینی (س)	۲	۳۴	۳۴	
۶	مباحث نظری اندیشه سیاسی غرب	۲	۳۴	۳۴	
۷	تبیین اندیشه های سیاسی	۲	۳۴	۳۴	
۸	پایان نامه	۸			
	جمع	۲۲			

د: دروس اختیاری*:

ملاحظات	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	عملی	نظری	جمع			
		۳۴	۳۴	۲	مبانی فکری جنبشهای سیاسی در جهان اسلام	۱
		۳۴	۳۴	۲	فلسفه سیاسی انقلاب	۲
		۳۴	۳۴	۲	سمینار بررسی موضوعی اندیشه‌های سیاسی در اسلام	۳
		۳۴	۳۴	۲	گرایشهای جدید در اندیشه سیاسی غرب	۴
				۸	جمع	

* دانشجوی موظف به اخذ ۴ واحد (۲ درس) از دروس اختیاری می باشد.

فصل دوّم

جداول دروس

فصل سوّم

سرفصل دروس

شناخت اندیشه‌های سیاسی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشیاز: ندارد

هدف: آشنایی دانشجویان با روش شناخت اندیشه‌های سیاسی و نحوه شکل‌گیری و روش تحقیق در اندیشه‌های سیاسی و بررسی آنها.

سرفصل: (۳۴ ساعت)

- ۱- اندیشه سیاسی چیست و اندیشمند سیاسی کیست؟
- ۲- بررسی مفاهیم اندیشه سیاسی
(فلسفه سیاسی - نظریه سیاسی - کلام سیاسی - عرفان سیاسی - ایدئولوژی سیاسی و ...)
- ۳- روش تحقیق و شیوه‌های ارزیابی اندیشه‌های سیاسی
- ۴- نحوه شکل‌گیری اندیشه‌های سیاسی
- ۵- مراحل شکل‌گیری اندیشه‌های سیاسی
- ۶- نظریه پردازی در علم سیاست و فلسفه سیاسی

منابع اصلی: ۱- فهم نظریه‌های سیاسی توماس اسپریگنز. ۲- فلسفه سیاست، اسوالد اشپنگلر. ۳- فلسفه سیاسی چیست، لئو اشتراوس. ۴- فلسفه سیاسی، کوئینتن. ۵- تفکر سیاسی، گلن تیندر

منابع فرعی:

- 1- Encyclopedia of the social science
- 2- Encyclopedia of philosophy
- 3- Ideology and utopia, K.Mannheim

۴- احصاء العلوم، فارابی، ۵- جامع العلوم، فخر رازی و ...

مباحث نقلی اندیشه سیاسی در اسلام

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشیناز: شناخت اندیشه‌های سیاسی

هدف: ریشه‌یابی اندیشه سیاسی در قرآن کریم، سنت و سیره معصومین (ع)

سرفصل: (۳۴ ساعت)

- ۱- شرح و تفسیر آیات و مفاهیم سیاسی در قرآن
الف) آیات مربوط به رسالت عمومی و هدایت
ب) آیات مربوط به خلافت عامه، ولایت و امامت
ج) آیات مربوط به خرد و آزادی
د) آیات مربوط به شورا و جایگاه مردم
ه) آیات مربوط به عدالت و قسط، استضعاف و استکبار
و) آیات مربوط به امر به معروف و نهی از منکر
- ۲- شرح و تفسیر خطبه‌ها و گفتارها، فرامین و مکتوبات سیاسی معصومین (ع)
- ۳- بررسی سیره سیاسی معصومین (ع).
- ۴- بررسی تفریض‌های سیاسی معصومین.
- ۵- بحث تطبیقی دیدگاه‌های ائمه (ع)، خلفا راشدین، صحابه و تابعین.

منابع اصلی: ۱- قرآن کریم (آیات سیاسی)، ۲- مدینه البلاغه ۳- نهج الفصاحه، ۴- نهج البلاغه، ۵- صحیفه سجادیه، ۶- مسند موسی بن جعفر (ع)، ۷- کتب اربعه شیعه (کافی، تهذیب، استبصار، من لایمضره الفقیه)، ۸- صحاح سته (اهل سنت) ۹- وافى فیض کاشانی، ۱۰- سیره ابن هشام ۱۱- الحیاة، حکیمی و ...
۱۲- محجة البیضاء فیض کاشانی، ۱۳- تفاسیر قرآن کریم (المیزان، منهج الصادقین، کشاف و ...)، ۱۴- شروح نهج البلاغه (ابن ابی الحدید معتزلی و ...)، ۱۵- وسایل الشیعه، ۱۶- بحار الانوار، ۱۷- احتجاج طبرسی، ۱۸- شرح اصول کافی ملاصدرا.

منابع فرعی: ۱- سیری در سیره نبوی، مرتضی مطهری، ۲- سیره نبوی، دلشاد تهرانی، ۳- آثار باقر شریف‌القریشی، ۴- محمد خاتم پیامبران جمعی از نویسندگان، ۵- حکمت اصول سیاسی اسلام، محمدتقی جعفری، ۶- درس‌هایی از نهج البلاغه، آیت‌الله منتظری و ...

مباحث عقلی اندیشه سیاسی در اسلام

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: مباحث عقلی اندیشه سیاسی در اسلام

هدف: ریشه‌یابی اندیشه سیاسی از لحاظ فلسفی، کلامی، عرفانی، ادبی و تاریخی.

سرفصل: (۳۴ ساعت)

- ۱- رابطه دین و سیاست
- ۲- توحید و نقش آن در سیاست
- ۳- فلسفه نبوت و رابطه آن با زعامت سیاسی امت
- ۴- فلسفه امامت و نسبت آن با اندیشه سیاسی
- ۵- فلسفه غیبت و تأثیر آن بر اندیشه سیاسی
- ۶- حکمت مشاء و جایگاه سیاست مدن در آن (فلسفه سیاسی مشائی)
- ۷- حکمت اشراقی و اندیشه سیاسی و جایگاه آرمان شهری ایرانی در آن (حکمت سیاسی اشراقی)
- ۸- حکمت متعالیه و اندیشه سیاسی
- ۹- کلام و اندیشه سیاسی (کلام سیاسی و شعب آن)
- ۱۰- طرح مسائل سیاسی در کلام جدید
- ۱۱- عرفان و اندیشه سیاسی
- ۱۲- عقلانیت سیاست نامه‌نویسی و ادبیات سیاسی و جایگاه آن در اندیشه سیاسی
- ۱۳- فلسفه تاریخ و اندیشه سیاسی

منابع اصلی: ۱- فصل المقال، ابن رشد ۲- تجرید الاعتقاد، اخلاق ناصری، خواجه نصیرالدین طوسی، ۳- احصاء العلوم، التنبيه على السبيل السعادة، الفصوص و...، فارابی ۴- شفا و اشارات بوعلی سینا ۵- اسفار، قسمت دین و عقل و عرفان، الشواهد الربوبية و...، ملاصدرا شیرازی ۶- تاریخ علوم عقلی در تمدن اسلامی، ذبیح... صفا. ۷- سیری در مبانی نظری اندیشه سیاسی، اسدالله بیات، ۸- مبانی نظری اندیشه سیاسی در اسلام، عمید زنجانی

منابع فرعی: ۱- جمهور، رساله مهمانی افلاطون، ۲- سیاست، اخلاق نیکو ماخوس، ارسطو، ۳- تهذیب الاخلاق و سایر آثار، ابن مسکویه رازی، ۴- شرح تجرید الاعتقاد، علامه حلی، ۵- شرح مواقف، ۶- آثار کلامی شیخ مفید، سید مرتضی، شیخ طوسی، ۷- علم و دین، باربور، ۸- فلسفه در بحران، داوری و...

اندیشه‌های سیاسی در ایران قبل از اسلام و شرق باستان

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشیناز: ه شناخت اندیشه‌های سیاسی

هدف: آشنایی با سیر تحول اندیشه سیاسی ایران قبل از اسلام و تأثیر آن بر دوره اسلامی و اندیشه سیاسی در هند و چین باستان

سرفصل: (۳۴ ساعت)

- ۱- پیدایش اندیشه سیاسی در مشرق زمین (سومر، بین‌النهرین، عیلام، ایران)
- ۲- فلسفه سیاسی زردشت
- ۳- اندیشه‌های سیاسی عصر مادها و هخامنشی
- ۴- تأثیر اندیشه‌های ایرانی بر یونان باستان
- ۵- تحول اندیشه‌های ایران در دوران هلنیستی
- ۶- اندیشه‌ها و شیوه‌های حکومتی اشکانیان
- ۷- اندیشه‌های سیاسی در دوره ساسانی

الف: بررسی اندیشه‌های سیاسی در متون سیاسی عصر ساسانی

ب: مواضع و آرای سیاسی مانی

ج: مواضع و آرای سیاسی مزدک

د: آرای سیاسی بزرگمهر

۸- بررسی نظریه دین و سیاست در اندیشه سیاسی ایرانی

۹- بررسی اندیشه آرمان شهری و شاهی آرمانی ایران باستان

۱۰- اندیشه سیاسی در چین باستان (مکاتب چهارگانه)

۱۱- اندیشه سیاسی در هند باستان

منابع اصلی: ۱- اوستا، ۲- کلیله و دمنه، ۳- شاهنامه فردوسی، ۴- نامه تنسر، ۵- کارنامه اردشیر بابکان (ترجمه فره‌وشی)، ۶- شهر زیبای افلاطون و شاهی آرمانی در ایران، فتح الله مجتبائی، ۷- خدمات متقابل ایران و اسلام، مرتضی مطهری، ۸- زرتشت، مزدیسنا و حکومت، جلال‌الدین آشتیانی، ۹- مانی و تعلیمات او، وین‌گری، ۱۰- عقاید مزدک، سیدعلی مهدی نقوی، ۱۱- کنفوسیوس، کارل یاسپرس، ۱۲- اندیشه سیاسی چین باستان، عبدالرحمن عالم، ۱۳- ادیان و مکتبهای فلسفی هند، شایگان.

منابع فرعی: ۱- اندیشه‌های فلسفی ایرانی، ابوالقاسم پرتو ۲- تأثیر جهان‌بینی ایرانی بر افلاطون، استفان پانوسی، ۳- کارنامه شاهان، کریستین آندرسون ۴- تاریخ جامع ادیان، جان ناس، ۵- راه کنفوسیوس، لی فوجن

6- a History of Chinese Political Thought, Kung-Chvan.

7- The Political Theory of Ancient India, J.Spellman.

اندیشه سیاسی در اسلام (الف)

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۱- مباحث عقلی اندیشه سیاسی در اسلام

۲- مباحث نقلی اندیشه سیاسی در اسلام

۳- اندیشه‌های سیاسی در ایران قبل از اسلام و شرق باستان

هدف: آشنایی با اندیشه‌های سیاسی معصومین (ع) و متفکران و فرق اسلامی از ظهور اسلام تا فارابی

سرفصل: (۳۴ ساعت)

۱- اوضاع سیاسی در جزیره العرب قبل از اسلام

۲- اندیشه سیاسی پیامبر اسلام (ع) و مدینه النبی

۳- امامت، خلافت و نقش اهل حل و عقد، تحول خلافت به سلطنت

۴- آشنایی با ملل و نحل در صدر اسلام

الف) آراء و اندیشه‌های سیاسی شیعیان

ب) آراء و اندیشه‌های سیاسی معتزله

ج) آراء و اندیشه‌های سیاسی اشاعره، اهل سنت و جماعت

د) آراء و اندیشه‌های سیاسی خوارج

۵- بررسی دو مورد خاص:

الف) آراء و اندیشه‌های سیاسی ابن مقفع

ب) آراء و اندیشه‌های سیاسی ابن طقطقی

منابع اصلی: ۱- مکاتیب الرسول، احمدی میانجی، ۲- الوثق السياسية، محمد حمیدالله ۳- اولین قانون اساسی مکتوب جهان، محمد حمید الله ۴- صلح امام حسن (ع)، آل یاسین ۵- اهل البيت، صدر ۶- فدک، صدر ۷- الادب الكبير والادب الصغير، ابن مقفع ۸- احکام السلطانية، ابن طقطقی ۹- تاریخ معتزله، جعفری لنگرودی ۱۰- تاریخ اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران، عسکر حقوقی ۱۱- زمینه‌های تفکر سیاسی در قلمرو تشیع و تسنن، محمد مسجد جامعی و ....

منابع فرعی: ۱- آثار مربوط به سیره پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)، ۲- آثار مرتضی‌العاملی (در مورد حیات سیاسی ائمه شیعه)، ۳- آثار باقر شریف القریشی (در مورد زندگانی سیاسی ائمه شیعه)، ۴- آثار کلامی اشاعره، معتزله و شیعه و ....

اندیشه سیاسی در اسلام (ب)
(سیر اندیشه سیاسی از ابونصر فارابی تا زمان معاصر)

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: اندیشه سیاسی در اسلام (الف)

هدف: آشنایی با سیر تحول اندیشه سیاسی مسلمانان از فارابی تا زمان معاصر

سرفصل: (۳۴ ساعت)

الف - آراء و اندیشه‌های فلاسفه اسلامی

(۱) فلاسفه مشاء:

- شرق اسلامی (از فارابی تا ابن سینا)

- غرب اسلامی (ابن رشد و ...)

(۲) حکمت اشراق (سهروردی و پیروانش)

(۳) اخوان الصفا

(۴) از خواجه نصیر تا میرداماد

(۵) ملاصدرا و حکمت متعالیه

ب - آراء و اندیشه‌های فقها و متکلمین شیعه (از شیخ مفید تا صاحب جواهر)

ج) آراء و اندیشه‌های فقها و متکلمین اهل سنت

د) آراء و اندیشه‌های سیاسی شریعت‌نامه‌نویسان

ه) آراء و اندیشه‌های سیاست‌نامه‌نویسان و ادیبان

و) آراء و اندیشه‌های عرفای مسلمان

منابع اصلی: متون اصلی شامل: ۱- آراء اهل المدينة الفاضله، سیاست مدنی و ... ابونصر فارابی، ۲- تجارب الامم، تهذیب الاخلاق، مسکویه رازی، ۳- السعادة والاسعاده، الاعلام بمناب الاسلام، ابوالحسن عامری ۴- رسائل اخوان الصفا ۵- اخلاق ناصری، خواجه نصیرالدین طوسی ۶- آثار شیخ اشراق، ۷- مقدمه ابن خلدون ۸- الاحکام السلطانیة، ماوردی ۹- السیاسة الشرعیة، ابن تیمیة ۱۰- سلوک الملوک، فضل الله روز بهان خنجی ۱۱- اخلاق جلالی، جلال‌الدین دوانی ۱۲- سیاستنامه، خواجه نظام الملک ۱۳- شاهنامه، فردوسی ۱۴- عوائد الایام، نراقی ۱۵- نصیحة الملوک غزالی ۱۶- درة التاج، قطب الدین شیرازی، ۱۷- جواهر الکلام، نجفی

18- Political Thought in Medieval Islam, Rosenthal.

منابع فرعی: ۱- درآمدی فلسفی بر تاریخ اندیشه سیاسی در ایران، سید جواد طباطبایی، ۲- زوال اندیشه سیاسی در ایران، سید جواد طباطبایی، ۳- خواجه نظام الملک، سید جواد طباطبایی، ۴- فلسفه مدنی فارابی، رضا داوری، ۵- فلسفه سیاسی فارابی، کرمانی، ۶- تاریخ فلسفه اسلامی، هنری کرین، ۷- تاریخ فلسفه در جهان اسلام، حنا فاخوری و خلیل الجر، ۸- فقه سیاسی (جلد ۲)، عمید زنجانی، ۹- سیری در فلسفه سیاسی اسلام، ماجد فخری، ۱۰- تاریخ فلسفه در جهان اسلام، م.م. شریف و .... ۱۱- فلسفه در ایران باستان و مبانی احکمة الاشراق، محمد کاظم ۱۲- فلاسفه شیعه، عبدالله نعمه

اندیشه سیاسی در اسلام معاصر

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: اندیشه سیاسی در اسلام (ب)

هدف: آشنایی با سیر تحول اندیشه سیاسی مسلمانان در ۱۵۰ ساله اخیر

سرفصل: (۳۴ ساعت)

۱- مواجهه دنیای اسلام با غرب

۲- اندیشه‌های سیاسی سید جمال‌الدین اسدآبادی

۳- اندیشه‌های سیاسی متفکران اهل سنت (در کشورهای عربی از شیخ محمد عبده تا کنون)

۴- اندیشه‌های سیاسی در شبه قاره هند و پاکستان و آسیای جنوب شرقی (از سیداحمدخان هندی تا کنون)

۵- اندیشه‌های سیاسی اندیشمندان شیعه:

الف) فیلسوفان و متکلمان معاصر

ب) فقیهان معاصر

ج) سایر متفکران و روشنفکران معاصر

د) جریانات فکری معاصر شیعیان

منابع اصلی: ۱- آثار سید جمال‌الدین اسدآبادی، ۲- رسایل مشروطیت، زرگری نژاد، ۳- تنبیه الامه و تنزیه الملة علامه نائینی، ۴- طبایع الاستبداد، کواکبی، ۵- تئوری سیاسی اسلام، مودودی، ۶- الاسلام يقود الاحیاء، سید محمد باقر صدر ۷- المدرسة الاسلامیه، سیدمحمدباقر صدر ۸- المدرسة القرآنیة، سیدمحمدباقر صدر ۹- دراسات فی ولایة الفقیه، آیت‌الله منتظری ۱۰- حکمت و حکومت، مهدی حائری ۱۱- قانون اساسی مشروطیت و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

منابع فرعی: ۱- اندیشه سیاسی در اسلام معاصر، عنایت ۲- سیری در اندیشه سیاسی عرب، عنایت ۳- گرایشهای سیاسی در جهان عرب، مجید خدوری ۴- روشنفکران عرب و غرب هاشم‌شرابی ۵- چپ ناسیونالیستی عرب، طاهر اسماعیل ۶- سیاست در فلسفه اسلامی، فوزی نجار ۷- آثار اقبال لاهوری، علی شریعتی، علامه طباطبایی، مطهری، بهشتی، بازرگان و ...

بررسی آثار و اندیشه سیاسی امام خمینی (س)

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشیناز: اندیشه سیاسی در اسلام معاصر

هدف: آشنایی با ابعاد مختلف آثار و اندیشه سیاسی امام خمینی (س)

سرفصل: (۳۴ ساعت)

- ۱- بررسی آثار و سیره سیاسی امام خمینی (س)
- ۲- مبانی نظری اندیشه سیاسی امام خمینی (س)
- ۳- سیر تکوینی اندیشه سیاسی امام خمینی (س)
- ۴- مقولات اساسی در اندیشه سیاسی امام خمینی (س):
  - دین و سیاست
  - اصل حکومت در زمان غیبت امام معصوم (ع)
  - نظریه ولایت فقیه
  - مردم و حکومت اسلامی (مشارکت سیاسی)
  - جمهوریت و اسلامیت (مشروعیت)
  - احکام حکومتی و مصلحت نظام
  - امر به معروف و نهی از منکر و ...

منابع اصلی: ۱- کتاب البیع، (جلد دوم)، امام خمینی (س)، ۲- کشف اسرار، امام خمینی (س)، ۳- وصیت نامه سیاسی - الهی، امام خمینی (س)، ۴- مصباح الهدایة، امام خمینی (س)، ۵- صحیفه نور امام خمینی (س)،

منابع فرعی: ۱- ولایت فقیه، امام خمینی (س)، ۲- چهل حدیث، امام خمینی (س)، ۳- رسایل امام خمینی (س)، ۴- تحریر الوسیله امام خمینی (س)، ۵- شرح حدیث جنود عقل و جهل، امام خمینی (س)، ۶- مجموعه های منتشره دفتر نشر آثار امام (س).

مناخات نظری اندیشه سیاسی در غرب

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: شناخت اندیشه‌های سیاسی

هدف: آشنایی با مبانی و بنیادهای نظری اندیشه‌های سیاسی در غرب.

سرفصل: (۳۴ ساعت)

۱- مبانی معرفت‌شناسانه

۲- مبانی فلسفی

۳- مبانی کلامی

۴- مبانی اخلاقی

۵- مبانی حقوقی

۶- مبانی شهودی

۷- مبانی جامعه‌شناسانه

۸- مبانی تاریخی

منابع اصلی:

1- Companion to Political Philosophy, Philip Pettit.

2- The Philosophic Roots of Modern Ideology, Ingersoll, David E. and Richard K. Matthews.

3- Discourse on The Origin of Inequality, J.J. Rousseau.

۴- حقوق طبیعی و تاریخ، لئو اشتراوس، ۵- فلسفه روشنگری، ارنست کاسیرر و ...

منابع فرعی: ۱- فلسفه روشنگری، گلدمن، ۲- لیبرالیسم، آریلاستر، ۳- تاریخ فلسفه کاپلستون، ۴- تاریخ فلسفه سیاسی غرب، عبدالرحمن عالم ۵- آثار بزرگ سیاسی، ژان ژاک شوالیه .
۶- آثار نیچه، شو پنهاور، هایدگر، هابرماس، فوکو و ...

تبیین اندیشه سیاسی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: بررسی آثار و اندیشه سیاسی امام خمینی (س)

هدف: آشنایی دانشجویان با نحوه شناخت، بررسی، ارزیابی، تحلیل و نقد اندیشه‌های سیاسی

سرفصل: (۳۴ ساعت)

۱- عوامل شکل‌گیری اندیشه‌های سیاسی

- عوامل بیرونی (مقتضیات زمان - مکان - تاثیرات مکاتب و اندیشمندان دیگر)

- عوامل درونی

الف - ویژگی‌های روحی و روانی اندیشمند

ب) منطق درونی اندیشه

۲- ارتباط اندیشه سیاسی با سایر حوزه‌های معارف انسانی:

- اندیشه سیاسی و دین

- اندیشه سیاسی و اخلاق

- اندیشه سیاسی و فلسفه

- اندیشه سیاسی و علم سیاست

- اندیشه سیاسی و تاریخ

- اندیشه سیاسی و حقوق

- اندیشه سیاسی و جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی و روانشناسی

۳- سنج‌شناسی اندیشه‌ها و اندیشمندان سیاسی

۴- شیوه‌های بررسی و نقد اندیشه‌های سیاسی

۵- مقایسه مبانی اندیشه‌های سیاسی متفکران

منابع اصلی:

1- Search For a Naturalistic World View. Anber Shimony.

2- Between Facts and Norms Jürgen Habermas.

3- Political Philosophy Leo Strauss.

۴- فلسفه علوم اجتماعی، آلن راین.

منابع فرعی: ۱- تبیین در علوم اجتماع، دانیل لیتل ۲- فرهنگ و سیاست، برتران بدیع ۳- جامعه، فرهنگ و ادبیات، لوسین گلدمن ۴- حلقه انتقادی، دیوید کورنتس ۵- آثار دیکرت، دیلتای، وبر، هابرماس، گادامر، فوکو و ...

مبانی فکری جنبشهای سیاسی در جهان اسلام

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مبانی فکری جنبشهای سیاسی در جهان اسلام

سرفصل: (۳۴ ساعت)

۱- سنت‌گرایی

۲- احیاگرایی

۳- اصلاح‌گرایی

۴- تجددگرایی

منابع اصلی: ۱- پیش‌گامان مسلمان تجددگرایی در عصر جدید، احمد امین ۲- جنبشهای اسلامی در جهان غرب، هرایرد کمجیان ۳- رسالتنا، سیدمحمدباقر صدر ۴- جوان مسلمان و تجدد، سید حسین نصر

5- Islam and Modernism Mortin

6- Traditioal islam in the Modern World, Nasr.

منابع فرعی: ۱- گرایشهای سیاسی در جهان عرب، مجید خدوری ۲- اخوان المسلمین، موسی الحسینی.

3- Arab Thought in Liberal Age, Alber Tourani ,...

فلسفه سیاسی انقلاب

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری - اختیاری

پیشنیاز: مبانی نظری اندیشه سیاسی غرب، اندیشه سیاسی در اسلام معاصر
هدف: شناخت مبانی فلسفی و نظریات فلاسفه در خصوص انقلاب و بحث ضرورت انقلاب و ...

سرفصل: (۳۴ ساعت)

الف) حوزه مغرب زمین

۱- دوران یونان و روم

۲- یهود، مسیحیت و دوران میانه

۳- عصر جدید

۴- مکاتب و دیدگاههای معاصر

ب) حوزه اسلام

۱- فلسفه انقلاب در نصوص (کتاب و سنت)

۲- دیدگاههای امامان شیعه

۳- مکاتب و متفکران شیعی

۴- معتزله و سایر فلاسفه

۵- ابن تیمیه و پیروانش

منابع اصلی: ۱- خرد و انقلاب، مارکوزه ۲- انقلاب، هانا آرنت ۳- خشونت، هانا آرنت ۴- نامه هفتم، افلاطون ۵- سیاست، ارسطو ۶- آثار ژان ژاک روسو (قرارداد اجتماعی، امیل، منشأ عدم برابری، علوم و هنرها) ۷- انقلاب و اصلاح، مارکوزه- کارل پوپر، ۸- جامعه باز و دشمنانش، کارل پوپر ۹- الاسلام يقود الحياة و رسالتنا، بحوث الاسلاميه و مواضيع الاخرى، المدرسة القرآنية، المحنة، سيدمحمدباقر صدر ۱۰- صحیفه نور، ولایت فقیه، کتاب البیع، وصیت نامه سیاسی - الهی، امام خمینی (س) ۱۱- الاسلام بنظرة عصریه، محمدجواد مغنیه ۱۲- رسائل مشروطیت، زرگری نژاد. ۱۳- تئیه الامة و تنزیه الملة، علامه نائینی، ۱۴- السياسة الشرعية، ابن تیمیه ۱۵- تفسیر کشف، زمخشری. ۱۶- عروة الوثقی، سیدجمال الدین اسدآبادی و ...

منابع فرعی: ۱- تاریخ فلسفه سیاسی غرب، عبدالرحمن عالم ۲- بنیاد فلسفه سیاسی در غرب، حمید عنایت ۳- آثار بزرگ سیاسی، ژان ژاک شوالیه ۴- خداوندان اندیشه سیاسی، مایکل فاستر و ... ۵- اندیشه سیاسی در اسلام معاصر، حمید عنایت ۶- پیرامون انقلاب اسلامی، پیرامون جمهوری اسلامی، تکامل اجتماعی انسان، قیام و انقلاب مهدی، مرتضی مطهری ۷- تشیع علوی و صفوی، تشیع سرخ، انتظار مکتب اعتراض، شیهه یک حزب تمام، بینش تاریخی شیعه، علی (ع) و ...، شریعتی ۸- آثار سیدمحمد حسینی بهشتی، علامه طباطبایی، آیت الله طالقانی و ...

سمینار موضوعی اندیشه سیاسی در اسلام

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری - اختیاری

پیشنیاز: بررسی آثار و اندیشه سیاسی امام خمینی (س)

هدف: تعمیق و روزآمد کردن مباحث (اندیشه سیاسی در اسلام و آشنا کردن دانشجویان با وضعیت زمانی این مباحث)

سرفصل: (۳۴ ساعت)

(بصورت انتخابی با نظر استاد و دانشجویان)، ترجیحاً موضوعاتی نظیر:

- مشروعیت و مقبولیت

- عدالت

- آزادی

- جامعه مدنی

- حکومت

- رابطه دین و سیاست و ...

منابع:

منابع بر اساس موضوعات انتخابی با نظر استاد و دانشجو تعیین می‌گردد.

گرایشهای جدید در اندیشه سیاسی غرب

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری - اختیاری

پیشنیاز: مبانی نظری فلسفه سیاسی غرب

هدف: آشنایی با گرایشهای جدید در اندیشه سیاسی غرب

سرفصل: (۳۴ ساعت)

- ۱- پوزیتیویسم
- ۲- لیبرالیسم و دموکراسی
- ۳- جامعه‌گرایی
- ۴- چپ جدید
- ۵- پسا تجددگرایی
- ۶- الهیات رهایی‌بخش
- ۷- فمینیسم
- ۸- محیط زیست‌گرایی
- ۹- بین‌الملل‌گرایی

منابع اصلی: ۱- حلقه وین، ادیب سلطانی، ۲- پوزیتیویسم منطقی، خرمشاهی، ۳- لیبرالیسم و دموکراسی، نوربر توییتو، ۴- مدل‌های دموکراسی، دیوید هلد، ۵- مقدمه‌ای بر ایدئولوژیهای سیاسی معاصر، یان مکنزی، ۶- پساتجددگرایی، علیرضا بهشتی،

7- Feminist Social Thought

8- Green Poletical Thouht

منابع فرعی: ۱- مکاتب سیاسی معاصر، حسینعلی نوری، ۲- تاریخ اندیشه‌های سیاسی در قرن بیستم، حسین بشیریه، ۳- نقد عقل مدرن (۱) و (۲)، رامین جهانکلو، ۴- انسان تک‌ساحتی، هربرت مارکوزه، ۵- یورگن هابراس، رابرت هولاب، ۶- میشل فوکو، هیوبرت دریفوس ۷- آثار هابرماس، هایدگر، گادامر، فوکو، آدرنو، هورکهایمر، ...

رسالة کارشناسی ارشد اندیشه سیاسی در اسلام

تعداد واحد: ۸ واحد

نوع واحد: عملی

پیشنیاز: تمام دروس پایه و تخصصی

هدف: تحقیق پیرامون موضوعات اندیشه سیاسی امام خمینی (س)، در قالب بحث‌های موردی، بحث‌های تطبیقی با سایر اندیشمندان، تأثیرات و تأثرات اندیشه امام خمینی (س) و جایگاه آن در اندیشه سیاسی اسلام و در جهان معاصر و سایر مسائل مرتبط با اندیشه سیاسی در جهان اسلام بویژه دوران معاصر.

نمونه‌هایی از عناوین قابل انتخاب:

- مفاهیم اساسی اندیشه سیاسی امام خمینی (س)
- موضوعات متنوع اندیشه سیاسی امام خمینی (س)
- بحث‌های تطبیقی اندیشه امام خمینی (س) با اندیشمندان جهان اسلام
- بحث‌های تطبیقی اندیشه امام خمینی (س) با اندیشمندان غرب
- تأثیر اندیشه‌های سیاسی اسلامی بر آراء امام خمینی (س)
- تأثیر آراء امام خمینی (س) بر اندیشمندان معاصر
- تأثیر آراء امام خمینی (س) بر تحولات جهان معاصر و ...
- اندیشه‌های سیاسی اندیشمندان مسلمان معاصر
- سایر موضوعات اندیشه‌های سیاسی در جهان اسلام
- موضوعات سیاسی در اندیشه و سیره پیامبر اسلام (ص)، ائمه اطهار (ع) و متفکران مسلمان و ...

منابع دروس رشته اندیشه سیاسی در اسلام

۱- منابع درس شناخت اندیشه‌های سیاسی

منابع اصلی: ۱- فهم نظریه‌های سیاسی توماس اسپریگنز. ۲- فلسفه سیاست، اسوالد اشپینگر. ۳- فلسفه سیاسی چیست، لئو اشتراوس. ۴- فلسفه سیاسی، کوئینتن. ۵- تفکر سیاسی، گلن تیندر

منابع فرعی:

- 1- Encyclopedia of the social science
- 2- Encyclopedia of philosophy
- 3- Ideology and utopia, K.Mannheim

۴- احصاء العلوم، فارابی، ۵- جامع‌العلوم، فخر رازی و ...

۲- منابع درس شناخت نظری اندیشه سیاسی غرب

منابع اصلی:

- 1- Companion to Political Philosophy, Philip Pettit.
- 2- The Philosophic Roots of Modern Ideology, Ingersoll, David E. and Richard k. Matthews.
- 3- Discourse on The Origin of Inequality, J.J. Reousseau.

۴- حقوق طبیعی و تاریخ، لئو اشتراوس، ۵- فلسفه روشنگری، ارنست کاسیرر و ...

منابع فرعی: ۱- فلسفه روشنگری، گلدمن، ۲- لیبرالیسم، آربلاستر، ۳- تاریخ فلسفه کاپلستون، ۴- تاریخ فلسفه سیاسی غرب، عبدالرحمن عالم ۵- آثار بزرگ سیاسی، ژان ژاک شوالیه .
۶- آثار نیچه، شو پنهاور، هایدگر، هابرماس، فوکو و ...

۳- منابع درس اندیشه‌های سیاسی در ایران قبل از اسلام و شرق باستان

منابع اصلی: ۱- اوستا، ۲- کلیله و دمنه، ۳- شاهنامه فردوسی، ۴- نامه تنسر ۵- کارنامه اردشیر بابکان (ترجمه فره‌وشی)، ۶- شهر زیبای افلاطون و شاهی آرمانی در ایران، فتح الله مجتبائی، ۷- خدمات متقابل ایران و اسلام، مرتضی مطهری، ۸- زرتشت، مزدیسنا و حکومت، جلال‌الدین آشتیانی، ۹- مانی و تعلیمات او، وین‌گری، ۱۰- عقاید مزدک، سیدعلی مهدی نقوی، ۱۱- کنفوسیوس، کارل یاسپرس، ۱۲- اندیشه سیاسی چین باستان، عبدالرحمن عالم، ۱۳- ادیان و مکتبهای فلسفی هند، شایگان.

منابع فرعی: ۱- اندیشه‌های فلسفی ایرانی، ابوالقاسم پرتو ۲- تأثیر جهان‌بینی ایرانی بر افلاطون، استفان پانوسی، ۳- کارنامه شاهان، کریستین آندرسون ۴- تاریخ جامع ادیان، جان ناس، ۵- راه کنفوسیوس، لی فوجن

6- a History of Chinese Political Thought, Kung-Chvan.

7- The Political Theory of Ancient India, J.Spellman.

۴- منابع درس مباحث نقلی اندیشه سیاسی در اسلام

منابع اصلی: ۱- قرآن کریم (آیات سیاسی)، ۲- مدینه البلاغه ۳- نهج الفصاحه، ۴- نهج البلاغه، ۵- صحیفه سجادیه، ۶- مسند موسی بن جعفر (ع)، ۷- کتب اربعه شیعه (کافی، تهذیب، استبصار، من لایمضره الفقیه)، ۸- صحاح ستّه (اهل سنت) ۹- وافى فیض کاشانی، ۱۰- سیره ابن هشام ۱۱- الحیاء، حکیمی و ... ۱۲- محجة البیضاء فیض کاشانی، ۱۳- تفاسیر قرآن کریم (المیزان، منهج الصادقین، کشف و ...)، ۱۴- شروح نهج البلاغه (ابن ابی الحدید معتزلی و ...)، ۱۵- وسایل الشیعه، ۱۶- بحار الانوار، ۱۷- احتجاج طبرسی، ۱۸- شرح اصول کافی ملاصدرا.

منابع فرعی: ۱- سیری در سیره نبوی، مرتضی مطهری، ۲- سیره نبوی، دلشاد تهرانی، ۳- آثار باقر شریف‌القریشی، ۴- محمد خاتم پیامبران جمعی از نویسندگان، ۵- حکمت اصول سیاسی اسلام، محمدتقی جعفری، ۶- درسهایی از نهج البلاغه، آیت‌الله منتظری و ...

۶- منابع درس مباحث عقلی اندیشه سیاسی در اسلام

منابع اصلی: ۱- فصل المقال، ابن رشد ۲- تجرید الاعتقاد، الخلاق ناصری، خواجه نصیرالدین طوسی، ۳- احصاء العلوم، التنبيه على السبيل السعادة، الفصوص و...، فارابی ۴- شفا و اشارات بوعلی سینا ۵- اسفار، قسمت دین و عقل و عرفان، الشواهد الربوبية و...، ملاصدرا شیرازی ۶- تاریخ علوم عقلی در تمدن اسلامی، ذبیح ا... صفا، ۷- سیری در مبانی نظری اندیشه سیاسی، اسدالله بیات، ۸- مبانی نظری اندیشه سیاسی در اسلام، عمید زنجانی

منابع فرعی: ۱- جمهور، رساله مهمانی افلاطون، ۲- سیاست، اخلاق نیکو ماخوس، ارسطو، ۳- تهذیب الاخلاق و سایر آثار، ابن مسکویه رازی، ۴- شرح تجرید الاعتقاد، علامه حلی، ۵- شرح مواقف، ۶- آثار کلامی شیخ مفید، سید مرتضی، شیخ طوسی، ۷- علم و دین، باربور، ۸- فلسفه در بحران، داوری و ...

۷- منابع درس اندیشه سیاسی در اسلام (الف)

منابع اصلی: ۱- مکاتیب الرسول، احمدی میانجی، ۲- الوثق السياسية، محمد حمیدالله ۳- اولین قانون اساسی مکتوب جهان، محمد حمید الله ۴- صلح امام حسن (ع)، آل یاسین ۵- اهل البیت، صدر ۶- فدک، صدر ۷- الابد الکبیر و الادب الصغیر، ابن مقفع ۸- احکام السلطانیة، ابن طقطقی ۹- تاریخ معتزله، جعفری لنگرودی ۱۰- تاریخ اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران، عسکر حقوقی ۱۱- زمینه‌های تفکر سیاسی در قلمرو تشیع و تسنن، محمد مسجد جامعی و ...

منابع فرعی: ۱- آثار مربوط به سیره پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)، ۲- آثار مرتضی‌العاملی (در مورد حیات سیاسی ائمه شیعه)، ۳- آثار باقر شریف القریشی (در مورد زندگانی سیاسی ائمه شیعه)، ۴- آثار کلامی اشاعره، معتزله و شیعه و ...

۸- منابع درس اندیشه سیاسی در اسلام (ب)

منابع اصلی: متون اصلی شامل: ۱- آراء اهل المدينة الفاضله، سیاست مدنيه و... ابونصر فارابی، ۲- تجارب الامم، تهذیب الاخلاق، مسکویه رازی، ۳- السعادة والاسعادة، الاعلام بمناقب الاسلام، ابوالحسن عامری ۴- رسائل اخوان الصفا ۵- اخلاق ناصری، خواجه نصیرالدین طوسی ۶- آثار شیخ اشراق، ۷- مقدمه ابن خلدون ۸- الاحکام السلطانیه، ماوردی ۹- السیاسة الشرعیة، ابن تیمیة ۱۰- سلوک الملوک، فضل الله روزبهان خنجی ۱۱- اخلاق جلالی، جلال الدین ذوانی ۱۲- سیاستنامه، خواجه نظام الملک ۱۳- شاهنامه، فردوسی ۱۴- عوائد الایام، نراقی ۱۵- نصیحة الملوک غزالی ۱۶- درة التاج، قطب الدین شیرازی، ۱۷- جواهر الکلام، نجفی

18- Political Thought in Medieval Islam, Rosenthal.

منابع فرعی: ۱- درآمدی فلسفی بر تاریخ اندیشه سیاسی در ایران، سید جواد طباطبایی، ۲- زوال اندیشه سیاسی در ایران، سید جواد طباطبایی، ۳- خواجه نظام الملک، سید جواد طباطبایی، ۴- فلسفه مدنی فارابی، رضا داوری، ۵- فلسفه سیاسی فارابی، کرمانی، ۶- تاریخ فلسفه اسلامی، هنری کرین، ۷- تاریخ فلسفه در جهان اسلام، حنا فاخوری و خلیل الجر، ۸- فقه سیاسی (جلد ۲)، عمید زنجانی، ۹- سیری در فلسفه سیاسی اسلام، ماجد فخری، ۱۰- تاریخ فلسفه در جهان اسلام، م.م. شریف و... ۱۱- فلسفه در ایران باستان و مبانی احکمة الاشراق، محمد کاظم ۱۲- فلاسفه شیعه، عبدالله نعمه

۹- منابع درس اندیشه سیاسی در اسلام (معاصر)

منابع اصلی: ۱- آثار سید جمال الدین اسد آبادی، ۲- رسایل مشروطیت، زرگری نژاد، ۳- تنبیه الامة و تنزیه الملة علامة نائینی، ۴- طبایع الاستبداد، کواکبی، ۵- تئوری سیاسی اسلام، مودودی، ۶- الاسلام يقود الاحیاء، سید محمد باقر صدر ۷- المدرسة الاسلامیه، سید محمد باقر صدر ۸- المدرسة القرانیة، سید محمد باقر صدر ۹- دراسات فی ولاية الفقیه، آیت الله منتظری ۱۰- حکمت و حکومت، مهدی حائری ۱۱- قانون اساسی مشروطیت و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

منابع فرعی: ۱- اندیشه سیاسی در اسلام معاصر، عنایت ۲- سیری در اندیشه سیاسی عرب، عنایت ۳- گرایشهای سیاسی در جهان عرب، مجید خدوری ۴- روشنفکران عرب و غرب هاشم شرابی ۵- چپ

ناسیونالیستی عرب، طاهر اسماعیل ۶- سیاست در فلسفه اسلامی، فوزی نجار ۷- آثار اقبال لاهوری، علی شریعتی، علامه طباطبائی، مطهری، بهشتی، بازرگان و ....

۱۰- منابع درس تبیین اندیشه‌های سیاسی

منابع اصلی:

- 1- Search For a Naturalistic World View. Anber Shimony.
- 2- Between Facts and Norms Jurgen Habermas.
- 3- Political Philosophy Leo Straus.

۴- فلسفه علوم اجتماعی، آلن راین.

منابع فرعی: ۱- تبیین در علوم اجتماع، دانیل لیتل ۲- فرهنگ و سیاست، برتران بدیچ ۳- جامعه، فرهنگ و ادبیات، لوسین گلدمن ۴- حلقه انتقادی، دیوید کورنتس ۵- آثار دیکرت، ديلتای، ویر، هابرماس، گادامر، فوکو و ....

۱۱- منابع درس مبانی فکری جنبشهای سیاسی در جهان اسلام:

منابع اصلی: ۱- پیشگامان مسلمان تجددگرایی در عصر جدید، احمد امین ۲- جنبشهای اسلامی در جهان غرب، هرایرد کمجیان ۳- رسالتنا، سیدمحمدباقر صدر ۴- جوان مسلمان و تجدد، سید حسین نصر

- 5- Islam and Modernism Mortin
- 6- Traditional islam in the Modern World, Nasr.

منابع فرعی: ۱- گرایشهای سیاسی در جهان عرب، مجید خدوری ۲- اخوان المسلمین، موسی الحسینی.

- 3- Arab Thought in Liberal Age, Alber Tourani ,...

۱۲- منابع درس فلسفه سیاسی انقلاب:

منابع اصلی: ۱- خرد و انقلاب، مارکوزه ۲- انقلاب، هانا آرنت ۳- خشونت، هانا آرنت ۴- نامه هفتم، افلاطون ۵- سیاست، ارسطو ۶- آثار ژان ژاک روسو (قرارداد اجتماعی، امیل، منشأ عدم برابری، علوم و هنرها) ۷- انقلاب و اصلاح، مارکوزه- کارل پوپر، ۸- جامعه باز و دشمنانش، کارل پوپر ۹- الاسلام يقود الحياة و رسالتنا، بحوث الاسلاميه و مواضع الاخرى، المدرسة القرآنية، المحنة، سيدمحمدباقر صدر ۱۰- صحیفه نور، ولایت فقیه، کتاب البیع، وصیت نامه سیاسی - الهی، امام خمینی (س) ۱۱- الاسلام بنظرة عصریه، محمدجواد مغنیه ۱۲- رسائل مشروطیت، زرگری نژاد. ۱۳- تئیه الامة و تنزیه الملة، علامه نائینی، ۱۴- السياسة الشرعیه، ابن تیمیة ۱۵- تفسیر کشف، زمخشری. ۱۶- عروة الوثقی، سیدجمال الدین اسدآبادی و ...

منابع فرعی: ۱- تاریخ فلسفه سیاسی غرب، عبدالرحمن عالم ۲- بنیاد فلسفه سیاسی در غرب، حمید عنایت ۳- آثار بزرگ سیاسی، ژان ژاک شوالیه ۴- خداوندان اندیشه سیاسی، مایکل فاستر و ... ۵- اندیشه سیاسی در اسلام معاصر، حمید عنایت ۶- پیرامون انقلاب اسلامی، پیرامون جمهوری اسلامی، تکامل اجتماعی انسان، قیام و انقلاب مهدی، مرتضی مطهری ۷- تشیع علوی و صفوی، تشیع سرخ، انتظار مکتب اعتراض، شیعه یک حزب تمام، پیش تاریخ شیعه، علی (ع) و ... شریعتی ۸- آثار سیدمحمد حسینی بهشتی، علامه طباطبائی، آیت الله طالقانی و ...

۱۳- منابع درس خط مشی، آثار و اندیشه سیاسی امام خمینی (س)

منابع اصلی: ۱- کتاب البیع، (جلد دوم)، امام خمینی (س)، ۲- کشف اسرار، امام خمینی (س)، ۳- وصیت نامه سیاسی - الهی، امام خمینی (س)، ۴- مصباح الهدایة، امام خمینی (س)، ۵- صحیفه نور امام خمینی (س)،

منابع فرعی: ۱- ولایت فقیه، امام خمینی (س)، ۲- چهل حدیث، امام خمینی (س)، ۳- رسایل امام خمینی (س)، ۴- تحریر الوسیله امام خمینی (س)، ۵- شرح حدیث جنود عقل و جهل، امام خمینی (س)، ۶- مجموعه های منتشره دفتر نشر آثار امام (س).

۱۴- منابع درس سمینار موضوعی اندیشه‌های سیاسی در اسلام

منابع بر اساس موضوعات انتخابی با نظر استاد و دانشجو تعیین می‌گردد.

۱۵- منابع درس گرایشهای جدید در اندیشه سیاسی غرب

منابع اصلی: ۱- حلقه وین، ادیب سلطانی، ۲- پوزیتیویسم منطقی، خرماشاهی، ۳- لیبرالیسم و دموکراسی، نوربر توینتو، ۴- مدل‌های دموکراسی، دیوید هلد، ۵- مقدمه‌ای بر ایدئولوژیهای سیاسی معاصر، یان مکنزی، ۶- پساتجددگرایی، علیرضا بهشتی،

7- Feminist Social Thought

8- Green Poletical Thouht

منابع فرعی: ۱- مکاتب سیاسی معاصر، حسینعلی نوری، ۲- تاریخ اندیشه‌های سیاسی در قرن بیستم، حسین بشیریه، ۳- نقد عقل مدرن (۱) و (۲)، رامین جهانکلو، ۴- انسان تک ساحتی، هربرت مارکوزه، ۵- یورگن هابراس، رابرت هولاب، ۶- میشل فوکو، هیوبرت دریفوس ۷- آثار هابرماس، هایدگر، گادامر، فوکو، آدرنو، هورکهایمر، ...

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

شماره ۲۳/۲۶۴۹

پیوست

بسم الله

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه فرهنگستان آموزش عالی

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۲/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامههای آموزشی، حذف، دروس ناموفق و واحدهای غیر ضرور و انجام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد

۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختصاص به پایان نامه دارد).

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد

۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۳۰ واحد می تواند اختصاص به رساله داشته باشد).

در این صورت:

الف: گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۲-۷۳ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۲ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد بر عهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحمیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به برهان اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد قاضی هاشمی کلپارگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

(Handwritten signature)

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمنداست به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم نائینی

مدیر شورای عالی برنامه ریزی

۲۱۹

جمهوری اسلامی ایران
ارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم الله

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۳/۲۶۶۲

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند بر اساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی دو، سه یا چهار واحد از سقف و با رعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
  - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
  - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۴۲ واحد است.
  - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در جدول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:

الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.

ب: در سببهای جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبب‌ها قبلاً گذرانده است، بر اساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.

ج: گذراندن دروس سبب از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن دروس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.

د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۶/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مقرر جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا چاشمی کلپایگانی
وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و
معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نماید.
سید محمد کاظم ناشینی
د. ا. ی. عالی برنامه ریزی